

Обраћање Високог представника Савјету за евроатлантско партнерство

Господине генерални секретару, Лорд Робертсон

Господо чланови Савјета за евроатлантско партнерство

Даме и господо

Савјет за евроатлантско партнерство основано је у јулу 1990.год. – првобитно као Савјет за сјеверноатлантску сарадњу, у времену великих и често драматичних промјена. Падом комунизма и завршетком хладног рата, глобална дипломатија је ступила на “непознато тло”. Једну деценију прије, Запад је енергично радио на стварању позитивног одговора на промјене које су се дешавале на Истоку. Овај одговор није увијек био адекватан или чак у потпуности одговарајући, али се развијао. Изграђен је на увјерењу да се дати тренутак мора искористити, да се изванредне прилике настале брзим падом источноевропских диктаторских режима не смију протратити. Послије више година оклијевања, Међународна заједница је 1995.год. искористила прилику да оконча рат у Босни и Херцеговини, те да након потписивања Дејтонског мировног споразума, учествује у послијератном опоравку земље.

Земље чланице Савјета за евроатлантско партнерство нарочито добро могу схватити природу изузетно тешког опоравка Босне и Херцеговине. Међу 19 држава-чланица НАТО-а и 27 држава-партнера у оквиру Савјета за евроатлантско партнерство, налазе се и државе које су недавно прошле кроз велике тешкоће. Босна и Херцеговина тренутно рјешава своје властите проблеме; уз опсежне економске реформе, политичко вођство Босне и Херцеговине улаже напоре у циљу боље интеграције у европске

структуре, а њене војне структуре се спремају за придруживање Партнерству за мир.

Обнова Босне и Херцеговине представља заједнички подухват Међународне заједнице и напредних елемената у цивилном и политичком друштву земље. НАТО осигурава сигурносни оквир док цивилне агенције, које координише моја Канцеларија, успостављају социјалне, политичке и економске темеље на којима се гради одржива и мирна демократска држава. Приликом мог јутрошњег обраћања Сјеверноатлантском савјету, у кратким цртама сам описао напредак који је остварен од 1995. године.

Али прије него што вас информишем о напретку постигнутом у процесу мировне имплементације, дозволите ми да се осврнем на питање реорганизирања свеукупног присуства цивилних представника међународне заједнице у Босни и Херцеговини – додатног задатка који су ми повјерили Савјет општих послова ЕУ и Савјет за имплементацију мира. Овим напорима се жели оптимизовати ефикасност како би преостали задаци могли бити извршени уз што већу усредсређеност, бољу координацију и мање трошкове. Како међународне агенције буду завршавале свој посао у конкретним областима којима се баве тако треба убрзати процес преношења надлежности на домаће агенције.

Укратко, активно радимо на томе да ми останемо без посла и “запослимо” Босанце и Херцеговце тако што ће они преузети одговорност за своје обавезе и за будућност. Концепт одговорности (“оњнерсхип”) и локална надлежност је у самом средишту моје стратегије од почетка мог мандата. Процес преузимања одговорности је спор и тек сада почиње заживљавати.

Очекујем да ће велика већина суштинских задатака које обавља ОХР бити извршена у слиједеће двије године. Мој модел успостављања радних тијела (Таск Форцес) ће допринијети овом процесу путем значајног побољшања координације и ефикасности у

спровођењу активности међународне заједнице у БиХ. У том моменту, организације као што су ОСЦЕ, Свјетска банка, УНДП и прије свега ЕЦ ће имати улогу коју имају и у другим земљама у транзицији односно да чврсто утемеље демократију и функционалну тржишну економију. С обзиром да је будућност БиХ у Европи и њеној интеграцији у европске структуре, улога коју има и коју ће у будућности имати Европска унија је заиста од суштинског значаја. Учествовање Европске уније у процесу нормализације Босне и Херцеговине се може унаприједити.

У складу са новом структуром, цивилне операције Међународне заједнице у Босни и Херцеговини ће бити координисане кроз радна тијела (Таск Форцес) у којима ће учествовати све релевантне агенције. Тренутно, овај систем јако добро функционише на пољу повратка, гдје је Радна група за обнову и повратак – РРТФ – окупила средства и особље неколико различитих агенција. Нова радна тијела ће се усредоточити на питања владавине закона, изградње институција, економске политике, те обнове и повратка (што ће бити засновано на постојећој Радној групи за обнову и повратак –РРТФ). Поред ових радних тијела, шефови кључних међународних агенција ће се редовно састајати у “кабинету”, којим ће предсједавати Високи представник. Састанци Кабинета ће омогућити овим агенцијама да на ефикаснији начин координишу своје властите активности те свеукупну политику Међународне заједнице у БиХ.

Детаљна верзија овог система биће презентована на сљедећем састанку Управног одбора Савјета за имплементацију мира, коме сам ја одговоран.

Свеукупно гледано постиже се истински напредак и извјесно је да постоји свјетло на крају тунела. Међутим, наш посао још увијек није окончан. Сада органи власти Босне и Херцеговине морају предузети више – мора се убрзати процес имплементације мира и спровођења реформи.

Наше активности остају усмјерене на приоритете утврђене током Бриселске конференције Савјета за имплементацију мира, а то су:

- економска реформа,

- повратак избјеглица,

- консолидација институција, укључујући и успоставу независног судства које ће осигурати владавину закона,

—уз то, све више усмјеравамо пажњу на обезбјеђење дуготрајне безбједности путем војно-сигурносне реформе и реструктурирања.

Дозволите ми да започнем са питањем економске реформе. Током протекле године били смо свједоци знатног напретка који је постигнут у процесу успоставе модерног банкарског система. Надаље, током прошле године конвертибилна марка БиХ је израсла у кључни стуб стабилности, с обзиром да је дошло до повећања девизних резерви са 1 милијарде на 2,6 милијарди конвертибилних марака. Међутим, у току ове године програм приватизације мора остварити пуни замах. Босна и Херцеговина још увијек није пребродила кризу у области економског опоравка и економске реформе – стопа незапослености је висока, обим трговинске размјене са иностранством низак, домаћа и страна улагања су скромна, чак прескромна, а животни стандард грађана је такав да осигурава задовољавање само најосновнијих потреба. Што се тиче тешких социјалних реформи, попут реформе пензионог сектора, њих сам ја морао наметнути – у том смислу, Босанци и Херцеговци морају показати више политичке воље.

Неколико ријечи о једном од главних циљева, повратку избјеглица. Од 1995. године, у своје пријератне домове вратило се 1,3 милиона избјеглица и интерно расељених особа. У току 2000. године број повратника у подручја у којима припадају мањинској заједници драстичнио се повећао, а та динамика задржана је и у току 2001. У посљедње двије године преко 130.000 избјеглица и расељених особа се вратило у подручја у којима је народ којем припадају у мањини. То је од кључне важности, с обзиром да је повратак мањинског становништва права мјера успјеха којег постижемо у процесу санирања посљедица етничког чишћења. Уколико се одржи исти темпо, а вјерујем да је то могуће, највећи број преосталих избјеглица и расељених особа које се желе вратити биће у могућности да то ураде до 2004. године. Остварење овог циља ће бити потврда

стратегије послужератне обнове земље –прије само двије године скептици су на масовнији повратак гледали као на готово немогућ пројекат. То би дакле било равно историјском достигнућу, али и трајни доказ да је хуманитарном интервенцијом ипак могуће промијенити исход најтежих злочина.

Политичка и институционална питања и даље захтијевају моју пажњу у великој мјери. Све до почетка прошле године напредак у успостављању функционалних институција озбиљно је био ометан константном надмоћи националистичких странака. Долазак на власт Алијансе за промјене измијенио је однос политичких снага, и у томе видимо закашњели зачетак нормалне политике у Босни и Херцеговини. Помна настојања у протеклих шест година уродила су плодом.

Пад Слободана Милошевића, и прије тога смрт Фрање Туђмана у Хрватској, отворили су могућност за регионалну сарадњу тамо гдје је до тада политичка сцена била обиљежена сновима о хегемонији и подјелама. Кључни регион око Босне приближио се неповратном уласку у нову еру. Све већи број регионалних иницијатива, које је омогућио Пакт о стабилности те други, свједочи о новом позитивном расположењу у региону.

Функционална интеграција, као приступ који смо примијенили у БиХ, према мом мишљењу, може одиграти већу улогу у испуњењу наше визије о потпуној евро-атлантској интеграцији земаља у региону, као коначном циљу, који би се постигао путем сарадње.

Баук хаоса, мржње и деструкције још увијек није у потпуности искоријењен, с обзиром да су оптужени ратни злочинци још увијек на слободи, а националистичке снаге чекају изборе и нову шансу за изградњу властитог богатства на биједи сопственог народа. У току свог мандата констатно сам апеловао на одговорне органе власти да ухапсе и предају хашком суду Радована Караџића, Ратка Младића, и све друге који су оптужени за ратне злочине. Данас још једном апелујем и молим да се то уради, и то што прије. Босна и Херцеговина не може постати нормална земља све док су особе оптужене за најтеже злочине на слободи.

Домаћи органи власти исто тако морају одиграти и своју улогу.

Данас чак и у Републици Српској постоје одређени знакови који упућују на већи степен сарадње са Судом у Хагу. Али, без обзира на то, нећу се ослободити скепсе све док не видим конкретне резултате.

Ово је година избора. По први пут након Дејтона изборе ће организовати домаћи органи, а не стране институције. Према одредбама Изборног закона којег је Парламентарна скупштина БиХ донијела у августу прошле године, државни и ентитетски изборни циклус ће се продужити са двије на четири године. Дужи циклус ће омогућити изабраним званичницима да спроводе знатно амбициозније и практичније политичке програме. Четверогодишњи размак између избора подразумева могућност постизања првих позитивних резултата болних реформи и то прије него што се њихови промотери суоче за новим изборима.

Ја сам такође покренуо дијалог са изабраним званичницима путем Консултативног форума за партнерство. Циљ Форума је да рад међународне заједнице одговара бх. политичком реалитету, притом водећи процес ка потпуној одговорности домаћих снага.

Међународна заједница ради на јачању грађанског друштва и развоју аутентичног гласа који изражава проблеме грађана. Прије неколико мјесеци сам успоставио Грађански форум који се већ неколико пута састао. У дискусијама су учешће узели интелектуалци, умјетници, просвјетни радници, религијске вође и многи други који су својим идејама допринијели продубљивању дебате о изгледу друштва којег грађани Босне и Херцеговине прижељкују у својој земљи.

Дозволите ми да се осврнем и на питање за које сте, сигуран сам, највише заинтересовани. То је сигурност. Процес очувања социјалног мира, политичке стабилности и економског раста у Босни и Херцеговини заједнички воде међународна заједница и напредне снаге грађанског и политичког друштва у БиХ. А предуслов за тај процес је безбједна сигурносна клима – у овом тренутку СФОР је једина права гаранција сигурности.

У току 2001. године је неколико операција које су извеле међународне организације у БиХ носиле у себи елемент ризика у смислу сигурности. У неким случајевима локална полиција није била у могућности или није хтјела пружити адекватну заштиту. Догађања која су услиједила након тога нагласила су потребу за даљим присуством СФОР-а у Босни и Херцеговини, са могућношћу пружања сигурности домаћим и међународним званичницима који су изложени нападима од стране националистичких екстремиста. У мају прошле године локална полиција није обезбиједила адекватан степен сигурности приликом постављања камена темељца за изградњу Ферхадие џамије у Бања Луци. Церемонија је морала бити прекинута због демонстрација и насиља, којом приликом је један учесник смртно страдао.

Други покушај је био успјешан, поред осталог, и због тога што је СФОР обезбиједио сигурно окружење. У априлу су службеници ОХР-а и Привремене управе коју сам ја именовао да изврше увид у пословање Херцеговачке банке били претучени и изложени малтретирању приликом уласка у банку ради вршења увида у њену документацију. У канцеларију банке су ушли тек неколико дана после под заштитом СФОР-а. Ова два примјера потцртавају неопходност, потребу и важност значајног присуства СФОР-а у БиХ, уколико желимо успјешно окончати наш задатак. Апсолутна потреба за постојањем јаких снага сигурности у Босни и Херцеговини не може се никако пренагласити у периоду пред, током и након општих избора који ће бити одржани у октобру.

Од суштинског је значаја за сигурност у будућем периоду да, од 1. јануара 2003. године, када се гаси мисија УН ИПТФ-а, СФОР има сталног међународног полицијског партнера.

У домаћој сигурносној архитектури Босне и Херцеговине постигнути су значајни помаци. Дозволите да нагласим најзначајније:

– Прво, деминирање. И ове године, рад у овој области настављен је крупним корацима.

– Друго, државна одбрамбена политика. Предсједништво БиХ је 11. маја усвојило веома значајан Документ о државној одбрамбеној политици, који обухвата војну доктрину засновану на одбрани интегритета Државе БиХ.

1. Треће, смањивање броја припадника ентитетских оружаних снага. Постоји свеобухватан план за реструктурирање ентитетских оружаних снага. Планови смањивања броја припадника оружаних снага представљени су у новембру.

Оружане снаге Федерације смањиће се са 22.000 припадника на 13.200 припадника до краја 2003. године, а оружане снаге Републике Српске смањиће се са 10.150 на 8.000 припадника до 2003, те на 6.600 до 2005. године.

– Четврто, сигурносна политика за БиХ. Стални комитет за војна питања у проширеном саставу направио је значајне помаке на изради суштинског стратешког оквирног документа, Сигурносне политике БиХ.

Реформисане структуре локалне полиције и функционалног независног судства представљају суштински елемент у обезбјеђењу сигурности и владавине права – ова два елемента представљају основне дијелове сигурносног мозаика. Како сам наводио неколико пута на различитим форумима, ја видим јасну потребу за полицијским снагама на државном нивоу.

Ми нисмо у Босни и Херцеговини да се аматерски односимо према племенитом послу који обављамо. Ми смо ту да обавимо посао, за народ Босне и Херцеговине – као и за народ наших земаља из којих долазимо. Ми морамо завршити овај посао ако желимо осигурати да постигнућа остварена у протеклих шест година не буду протраћена.

Ваша подршка и даље је основни бедем против враћања масовном насиљу. Наш приступ мора и даље бити заснован на постигнућима а не на времену проведеном овде – али исто тако мора бити прекаљен новом снагом како би се испунили кључни циљеви који ће од БиХ учинити стабилну државу у најкраћем могућем времену.

Процес европеизације ове државе полако али сигурно добија замах. Постоји само једна будућност која ће осигурати дугорочну стабилност и просперитет ове државе – то је будућност заснована на евроатлантским интеграцијама. Није случајно што су се први знаци помака у процесу европеизације појавили у вријеме када сами бх. грађани показују прве знаке преузимања одговорности путем позива за успостављање већег нивоа партнерства са међународном заједницом.

У коначној анализи, Босном и Херцеговином морају управљати изабрани лидери ове земље, а не странци. Има оних који желе да преузму одговорност – оних који желе европску будућност – њима је још потребна помоћ – они још нису спремни да сами носе то бремене.

Наш коначан циљ је на видику, али још има оних који желе посијати хаос, мржњу и уништење – њих се још треба чувати. Ваша стална ангажованост и присуство СФОР-а у Босни и Херцеговини су и даље потребни.

Хвала лијепо